

อุดมศึกษาไทยกับก้าวใหม่สู่การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก

Thai Higher Education and New Steps towards World University Rankings

รุ่งแก้ว พุ่มโพธิ์

Rungkaew Phumpho

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

Email: rungkaew@gmail.com

Received: 2023-08-04; Revised: 2023-09-28; Accepted: 2023-09-29

บทคัดย่อ

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกเข้ามามีบทบาทกับอุดมศึกษาไทยมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการขยายโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถเข้าถึงผู้เรียน ผู้ปกครอง นักวิชาการ นักวิจัย ความร่วมมือ และแหล่งทุนในระดับสากล ขณะเดียวกัน การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและการตัดสินใจการขับเคลื่อนนโยบายระดับสถาบันไปถึงระดับประเทศที่เกี่ยวข้อง แต่ปรากฏการณ์ ดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้กระแสต่อต้านที่มีมายาวนาน และข้อกังขาของสังคมที่มีต่อความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การจัดอันดับมหาวิทยาลัย ความคุ้มค่าคุ้มทุนในการลงมือลงแรง และความได้เปรียบและเสียเปรียบเชิงการแข่งขัน โดยบทความฉบับนี้มุ่งหาจุดร่วมระหว่างมุมมองที่ขัดแย้งกันในสังคมที่มีต่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก และนำเสนอ 6 แนวทางได้แก่ 1) การศึกษาลักษณะของเกณฑ์การประเมินของหน่วยงานจัดอันดับแต่ละแห่ง 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) การเร่งผลิตผลงานทางวิชาการ 4) การจัดตั้งหน่วยงานขับเคลื่อนการดำเนินงาน 5) การมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงพัฒนา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อการก้าวสู่การจัดอันดับเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก

คำสำคัญ: อุดมศึกษาไทย, การจัดอันดับมหาวิทยาลัย, เกณฑ์การจัดอันดับ

Abstract

World university rankings increasingly play a role in Thai higher education; they are as the factor that increases opportunities for higher education institutes to access international learners, parents, academics, researchers, collaboration, and funds. Meanwhile, the world university rankings are useful to administration and decision-making in regard to institutional and national policy implementation. Unfortunately, the phenomenon appears among long-

time opposition with doubts on the rankings' validity and reliability, cost-effectiveness, and competitive advantages and disadvantages. Thus, the paper aims to find points of agreement between the social conflict perspectives to the world university rankings, and presents six pathways: 1) a study of ranking agents' assessment criteria 2) human resources development 3) acceleration of academic work production 4) driving agent establishment 5) effective database system and 6) data analysis for improvement, for Thai higher education institutes to step to the world university rankings

Keywords: Thai Higher Education, University Ranking, Ranking Criteria

บทนำ

อิทธิพลโลกาภิวัตน์เชื่อมโยงผู้คนและหน่วยงานจากต่างมุมโลกเข้าหากัน ทำให้ผู้เรียน นักการศึกษา นักวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เกิดทางเลือกใหม่ ที่สามารถค้นหาและรับรู้ได้ผ่านสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ การนำเสนอตัวตนของสถาบันอุดมศึกษา ผ่านการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก (World university rankings) จึงเข้ามามีบทบาทในการเพิ่มความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในบริบทสากลมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นเครื่องมือสร้างชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ ดึงดูดผู้เรียน นักวิชาการ ความร่วมมือทางวิชาการ และ แหล่งทุน ที่เอื้อต่อการขยายศักยภาพ ขณะที่ผู้บริหารสถาบันฯ และผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศสามารถ นำข้อมูลการจัดอันดับไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2560, น.404) อย่างไรก็ตาม การจัดอันดับมิใช่ข้อบังคับหรือมีความสำคัญสูงสุดที่มหาวิทยาลัยไทยต้อง ดำเนินการ เพราะพันธกิจที่สำคัญยิ่งคือ การผลิตบัณฑิตและการวิจัยที่มีคุณภาพและคุณค่าต่อสังคม ประกอบ กับข้อกังขาในสังคมต่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัย เป็นฉนวนทำให้มหาวิทยาลัยต้องถูกคิดและพิจารณาความ พร้อมและความเหมาะสมตามบริบทของสถาบัน ในการดำเนินการเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก

แม้ว่าการจัดอันดับมหาวิทยาลัยเริ่มขึ้นในปี ค.ศ.1910 โดย James McKeen Cattell จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการประเมินคุณภาพของ สถาบันอุดมศึกษาจากหน่วยงานภายนอก แต่เกิดกระแสต่อต้านรุนแรงจนต้องยุติไป (สุวิมล ว่องวาณิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2544) แต่เกือบศตวรรษต่อมา ได้มีหน่วยงานจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก Academic Ranking of World Universities (ARWU) เกิดขึ้น และมีหน่วยงานจัดอันดับอื่น เช่น Quacquarelli Symonds (QS), Times Higher Education (THE), US News and World Report และ Webometrics เกิดขึ้นตามมา และเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยมีชื่อปรากฏ ใน ARWU จำนวน 4 แห่ง ใน QS จำนวน 47 แห่งและได้รับการจัดอันดับรวม 10 แห่ง และใน THE จำนวน 28 แห่งและได้รับการจัดอันดับรวม 18 แห่ง (Academic Ranking of World University, 2023; QS Top Universities, 2023; Times Higher Education, 2023) ในปี พ.ศ. 2566

อย่างไรก็ตาม กระแสต่อต้านการจัดอันดับระดับโลกยังคงอยู่ โดยมีประเด็นความเห็นต่างหลายแง่มุมที่พึงพิจารณาหาจุดร่วมและคุณค่าจากการจัดอันดับ ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งนำประโยชน์ไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้น การศึกษาทัศนะของกลุ่มผู้สนับสนุนและกลุ่มผู้คัดค้านการจัดอันดับมหาวิทยาลัยจึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่เหมาะสม คำนึงกับการดำเนินงาน และป้องกันไม่ให้ติดกับดักของตัวชี้วัด (Jajo & Harrison, 2014) จนหลงทางและหลงลืมการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและอัตลักษณ์ของสถาบันฯ ทั้งนี้ หากสถาบันอุดมศึกษาไทยมีการดำเนินงานที่สัมฤทธิ์ผล จะเป็นการสนับสนุนการนโยบายของภาครัฐที่ต้องการขับเคลื่อนอุดมศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติด้วย การกำหนดตัวชี้วัดให้มีมหาวิทยาลัยไทย อย่างน้อย 7 แห่ง ถูกจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก ไม่น้อยกว่าลำดับที่ 200 ภายในปี พ.ศ. 2579 (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2561)

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกกับทัศนะต่างมุมมอง

1. ความกังขาต่อผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก

1.1 ด้านความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ

ความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือเป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งของความเห็นต่าง เนื่องจากหน่วยงานจัดอันดับใช้แหล่งข้อมูลและการวัดประเมินที่แตกต่างกัน ไม่ครอบคลุมระบบการศึกษาของแต่ละประเทศและการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะตน (พิมพ์พร ศรีสวัสดิ์, 2563) กอปรกับหน่วยงานจัดอันดับเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับอาจอิงจากกรอบประสบการณ์ (Frame of Reference) ของผู้ตอบแบบสำรวจเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อน และไม่อาจสะท้อนคุณภาพที่แท้จริง จนอาจเกิดคำถามตามมาว่า การจัดอันดับมาจากการวัดประเมินชื่อเสียง หรือผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยกันแน่ สอดคล้องกับความเห็นของ กรอนลันและลินน์ (Gronlund & Linn, 1990) ที่ได้กล่าวถึงความเที่ยงตรงในการทดสอบและประเมิน คือการให้ความแปลกความหมายของผลการทดสอบและการประเมินให้ถูกต้องและเหมาะสมตามกลุ่มที่ใช้งาน โดยมีข้อคำนึงคือ 1) ความเที่ยงตรงในการแปลความหมายของผลการทดสอบ 2) ความเที่ยงตรงในการกำหนดระดับความเข้มข้น (Degree) 3) ความเที่ยงตรงที่เฉพาะเจาะจงในการแปลความหมาย 4) การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ และ 5) ในปี 1995 ลินน์ และกรอนลันเสริมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเที่ยงตรงที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงประเมินทั้งหมด (Overall Evaluative Judgment) และการใช้ผลการประเมินให้ถูกต้องและมีเหตุผล

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินของหน่วยงานจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก Quacquarelli Symonds (QS) และ Time Higher Education (THE)

Quacquarelli Symonds (QS)	2023	2024	Time Higher Education (THE)	2023	2024*
			การสอน/สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Teaching: the learning environment)	30%	N/A
ชื่อเสียงทางวิชาการ (Academic reputation)	40%	30%	- ชื่อเสียง (Reputation survey)	15%	
ชื่อเสียงของผู้จ้างงาน (Employer reputation)	10%	15%			
สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการต่อจำนวนนิสิตนักศึกษา (Faculty student ratio)	20%	10%	- สัดส่วนบุคลากรต่อจำนวนนิสิตนักศึกษา (Staff-to-student ratio)	4.5%	
			- สัดส่วนนิสิตนักศึกษาปริญญาเอกต่อนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี ที่สำเร็จการศึกษา (Doctorate-to-bachelor's ratio)	2.25%	
			- สัดส่วนบัณฑิตระดับปริญญาเอกต่อจำนวนอาจารย์ (Doctorate-awarded-to-academic-staff ratio)	6%	
			- รายได้ของสถาบัน (Institutional Income)	2.25%	
			การวิจัย (Research: Volume, income and reputation)	30%	N/A
			- ชื่อเสียงด้านการวิจัย (Reputation survey)	18%	
			- รายได้จากการวิจัย (Research income)	6%	
			- ผลผลิตงานวิจัย (Research productivity)	6%	
สัดส่วนการอ้างอิงผลงานต่อจำนวนบุคลากรสายวิชาการ (Citation per faculty)	20%	20%	การอ้างอิงผลงานวิจัย (Citations = Research influence)	30%	N/A

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินของหน่วยงานจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก Quacquarelli Symonds (QS) และ Time Higher Education (THE)

Quacquarelli Symonds (QS)	2023	2024	Time Higher Education (THE)	2023	2024*
			ความเป็นนานาชาติ (International outlook)	7.5%	N/A
สัดส่วนนิสิตนักศึกษาต่างชาติ (International student ratio)	5%	5%	- สัดส่วนนิสิตนักศึกษาต่างชาติ (Proportion of international students)	2.5%	
สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการต่างชาติ (International faculty ratio)	5%	5%	- สัดส่วนบุคลากรต่างชาติ (Proportion of international staff)	2.5%	
เครือข่ายวิจัยนานาชาติ (International research network)	-	5%	- ความร่วมมือระหว่างประเทศ (International collaboration)	2.5%	
ผลลัพธ์จากการจ้างงาน (Employment outcomes) (ศิษย์เก่าที่สร้างผลกระทบและอัตราการได้รับการจ้างงาน)	-	5%	รายได้จากภาคอุตสาหกรรม (Industry income) knowledge transfer)	2.5%	N/A
ความยั่งยืน (Sustainability)	-	5%			

* เกณฑ์และสัดส่วนการประเมินของ Times Higher Education 2024 มีกำหนดประกาศในเดือนกันยายน 2023

ข้อมูลจาก QS Quacquarelli Symonds (2022, 2023) และ Times Higher Education (2021, 2023)

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์การประเมิน QS และ THE เพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกนั้น QS ให้ความสำคัญกับความเป็นชั้นนำของสถาบันในสาขาวิชาอื่น ๆ และชื่อเสียงของผู้จ้างงานมากกว่า THE โดยมีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนการประเมินในปี 2024 เพื่อเน้นคุณภาพของศิษย์เก่าที่สร้างผลกระทบในอุตสาหกรรมและการจ้างงาน เปรียบเทียบกับ THE ที่ให้ความสำคัญมากกว่าในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในปี 2024 และมีการเพิ่มการประเมินเกี่ยวกับความเป็นนานาชาติและความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดอันดับ ข้อมูลที่ไม่มีในบางหัวข้อหมายถึงข้อมูลที่ไม่สามารถใช้ในปีนั้นหรือยังไม่ได้รับการประเมินในหัวข้อนั้นในปีนั้น ดังนั้น QS ยังคงเน้นความสำคัญของชื่อเสียงมากกว่า THE และมีการเพิ่มการประเมินเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการจ้างงานเพื่อดูคุณภาพของศิษย์เก่าที่สร้างผลกระทบในอุตสาหกรรมและอัตราการได้รับการจ้างงานใน QS ปี 2024 และในปี 2020 QS ได้จัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก โดยให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ (MIT) อยู่อันดับ 1 ตามมาด้วยมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดและมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด อยู่อันดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ การจัดอันดับของ QS มีการใช้เกณฑ์ต่าง ๆ โดยรวมถึงด้านวิชาการและด้านที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ทัศนคติของผู้จ้างงานบัณฑิต สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา สัดส่วนอาจารย์ชาวต่างชาติ และสัดส่วนนักศึกษาชาวต่างชาติ โดยชื่อเสียงทางวิชาการมีน้ำหนักสูงสุดที่ 40% และมีความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในแวดวงการศึกษาและวงการที่เกี่ยวข้องถึง 80,000 ราย ในการประเมินทั้งด้านการสอนและการวิจัย (Pavel, 2015)

ในทางกลับกัน THE กำหนดสัดส่วนการประเมินด้านรายได้ ออกเป็นรายได้จากการสอน (ร้อยละ 6) การวิจัย (ร้อยละ 6) และภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 2.25) คิดเป็นร้อยละ 14.75 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า THE ให้ความสำคัญกับรายได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของสถาบันฯ เพราะสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาสถาบันฯ ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ทัดเทียมกับสถาบันฯ อื่นในระดับสากล นอกจากนี้ กำลังคน (ทั้งบุคลากรและนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาปริญญาเอก ที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาและสร้างประโยชน์ให้กับภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ) เป็นอีกหนึ่งจุดเน้นของ THE โดย THE ได้มีการกำหนดสัดส่วนการประเมินให้กับสัดส่วนบุคลากรต่อจำนวนนิสิตนักศึกษา (ร้อยละ 4) สัดส่วนนิสิตนักศึกษาปริญญาเอกต่อนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษา (ร้อยละ 2.25) และสัดส่วนบัณฑิตระดับปริญญาเอกต่อจำนวนอาจารย์ (ร้อยละ 6) คิดเป็นร้อยละ 12.25 ซึ่งต่างจาก QS ที่กำหนดการประเมินไว้เฉพาะสัดส่วนบุคลากรสายวิชาการต่อจำนวนนิสิตนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20 ในปี ค.ศ. 2023 และจะปรับลดลงเป็นร้อยละ 10 ในปี ค.ศ. 2024 เพื่อสอดคล้องกับการเพิ่มสัดส่วน จำนวนปริมาณของการมีนักศึกษา ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทะเบียน ข้อมูลตัวเลขของกิจกรรมความร่วมมือที่ทำกับสถาบันหรือองค์กรต่างประเทศ และการจัดลำดับมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ (Lumby and Foskett, 2016) เพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้ QS และ THE มีความสอดคล้องกันในด้านความเป็นนานาชาติ ทั้งในมิติของนักศึกษาต่างชาติ บุคลากรต่างชาติ และความร่วมมือระดับนานาชาติ โดย QS เพิ่มสัดส่วนการประเมินด้านความเป็นนานาชาติจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 15 และ THE เพิ่มน้ำหนักของสัดส่วนการประเมินด้านความเป็นนานาชาติเป็นร้อยละ 7.5 ซึ่งทิศทางนี้ของทั้งสองหน่วยงานแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของโลกที่กว้างขึ้นและมีผลกระทบที่กำลังขยายตัวอย่างมากในวงกว้าง

1.2 ด้านการลงทุนและความคุ้มค่า

จากคำถามที่ว่า การจัดอันดับเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา หรือแท้ที่จริงเป็นเพียงผลพวงจากการสื่อสารทางการตลาดของหน่วยงานจัดอันดับที่มุ่งแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจจากภาคการศึกษา โดยการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานจัดอันดับนั้นส่งผลต่อความคิดเห็นของสาธารณชน และกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งนำมาใช้ในการสร้างจุดขายและความได้เปรียบทางการแข่งขัน Porter (1980, อ้างถึงใน กิริติพงษ์ ปัญญาเรือง, 2559) กล่าวไว้ว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันหมายถึง การนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพดีที่สุด โดยมีต้นทุนต่ำหรือข้อได้เปรียบอื่น ๆ เมื่อเทียบกับคู่แข่ง องค์กรจะต้องสร้างความแตกต่างใน 3 ด้าน คือ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และการมุ่งเน้นตลาดเฉพาะส่วน ซึ่งแน่นอนว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องลงแรงและลงทุน ทั้งในรูปแบบเวลา เงินทุน และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย จนเกิดคำถามว่า การเข้าร่วมการจัดอันดับนั้นเป็นการดำเนินการที่เกินความจำเป็นหรือไม่

เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าคุ้มทุนในการเข้าร่วมการจัดอันดับ สุวัฒน์ ศิริรินทร์ (2552) อธิบายไว้ว่า ความได้เปรียบในการแข่งขัน สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน รวมถึงการสร้างภาพพจน์ของลูกค้านำให้เกิดความคุ้มค่า โดยการเน้นคุณค่าที่เหนือกว่าคู่แข่ง การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความยืดหยุ่นตลอดเวลา และการสร้างความแตกต่างในด้านคุณลักษณะ สถาบันอุดมศึกษาพึงพิจารณาความพร้อมและเตรียมการอย่างเหมาะสม เพราะสถาบันฯ ต้องการมีรวบรวมและนำเสนอข้อมูลให้กับหน่วยงานจัดอันดับ ด้วยแรงมุ่งมั่นและเป้าหมายของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก เพราะมิฉะนั้นการดำเนินงานจะเป็นเสมือนการตักน้ำพริกละลายแม่น้ำ กล่าวคือ เสียเวลาและเสียทรัพยากร โดยมิได้อะไรตอบแทนกลับมา อีกทั้งการดำเนินการเข้าร่วมการจัดอันดับนั้นยังนับเป็นภาระงานที่เพิ่มเติมจากการดำเนินพันธกิจด้านการจัดการเรียน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น หากสถาบันอุดมศึกษายังมีข้อจำกัดด้านกำลังคนและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งในเชิงปริมาณและ/หรือเชิงคุณภาพ เช่น บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์การประเมินยังไม่ถ่องแท้ ระบบและฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่รองรับการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือมีข้อมูลไม่ครบถ้วน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการจัดอันดับยังขาดความชัดเจน และการจัดสรรงบประมาณยังไม่เพียงพอ ฯลฯ

สถาบันอุดมศึกษาจึงสมควรเร่งรีบเข้าร่วมการจัดอันดับ แต่ควรเตรียมความพร้อมและวางแผนการทำงานเพื่อลดต้นทุนและเกิดความคุ้มค่าในการดำเนินการรวบรวมและส่งข้อมูลตามกระบวนการขั้นตอนของหน่วยงานจัดอันดับ และการพิจารณาเลือกหน่วยงานจัดอันดับนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องพิจารณาในมิติของอำนาจเชิงเครือข่ายของหน่วยงานจัดอันดับ เพราะหากเลือกหน่วยงานจัดอันดับใหม่ ๆ ที่มีเครือข่ายความร่วมมือน้อย หรือไม่แข็งแกร่งพอ จะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ ไม่สามารถดึงดูดผู้เรียน นักวิชาการ นักวิจัย และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยได้ ทำให้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน (ไพลิน กิตติเสรีชัย, 2565)

1.3 ด้านความเสียเปรียบเชิงการแข่งขัน

จากการศึกษาข้อมูลของ QS และ THE ที่จำแนกการจัดอันดับมหาวิทยาลัยตามสาขาวิชา พบว่ามีกลุ่มสาขาวิชาที่ยังไม่ครบถ้วนตามที่มีเปิดสอนอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่า QS มีสาขาวิชาที่หลากหลายและจัด

หมวดหมู่เป็น 4 กลุ่มสาขาวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีชีววิทยาศาสตร์และแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติขณะที่การจัดอันดับของ THE ประกอบด้วยสาขาวิชาภาษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การศึกษา สังคมศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์และสุขภาพ ชีววิทยาศาสตร์ และจิตวิทยา (QS Top Universities, 2023; Times Higher Education, 2023) ซึ่งจำนวนกลุ่มสาขาวิชาที่กำหนดไว้ในปัจจุบันนี้อาจเป็นเสมือนกำแพงของสถาบันอุดมศึกษาที่มีจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาอื่นที่นอกเหนือจากที่กำหนด นอกจากนี้ ยังพบว่าหน่วยงานจัดอันดับส่วนใหญ่มีสิ่งที่เหมือนกันคือ การอ้างอิงข้อมูลจากฐานวารสารระดับนานาชาติ Scopus แม้ว่า THE จะเคยใช้ฐานข้อมูลของ Thomson Reuters มาก่อน แต่ในท้ายที่สุดก็หันมาจับมือกับ Scopus เช่นกัน ทำให้ไม่อาจหยุดความคิดที่ว่า กระแสการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้นกำลังชักพานักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำหนดนโยบาย ไปสู่หลุมพรางในวงการการศึกษาหรือไม่

2. ผลกระทบเชิงบวกของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก

2.1 ด้านความเชื่อมั่น

ภายใต้บริบทของโลกไร้พรมแดน การค้นหาสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพ มีผลงานเชิงประจักษ์ และเป็นที่ยอมรับนั้น สะดวกและคล่องตัวมากขึ้นด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน การจัดอันดับมหาวิทยาลัยเป็นเสมือนเครื่องมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ นิสิตนักศึกษา ผู้ปกครอง อาจารย์นักวิชาการ นักวิจัย นักลงทุน และเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับใช้ค้นหาสถาบันการศึกษาหรือพันธมิตรทางวิชาการที่ตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างมั่นใจ เพราะมีการนำเสนอข้อมูลสำคัญต่อสาธารณชนที่สัมพันธ์กับความโปร่งใสของสถาบันอุดมศึกษา โดยการจัดอันดับนั้นเป็นการกระตุ้นการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นของเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและสื่อสารให้ประชาคมรับทราบ (Bengoetxea & Buela-Casal, 2013) สรุปคือ การจัดอันดับเป็นหนึ่งช่องทางแสดงตัวตนและศักยภาพ สร้างการรับรู้ในสังคมวงกว้าง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันจะนำไปสู่ประโยชน์มาสู่สถาบันในท้ายที่สุด

2.2 ด้านการปรับปรุงพัฒนาและการเข้าถึงโอกาส

Hazelkorn, Loukkola & Zhang, (2014) กล่าวว่า แม้การจัดอันดับมหาวิทยาลัยเป็นกรณีโต้แย้งทุกครั้งที่มีการหยิบยกขึ้นมาอภิปราย แต่จากการสำรวจพบว่า การจัดอันดับมีประโยชน์ต่อสถาบัน อุดมศึกษาในการค้นหาจุดแข็งจุดด้อยของตนเอง ผ่านการเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น (Benchmarking) โดยใช้ข้อมูลเปิดเผยบนฐานข้อมูลของหน่วยงานจัดอันดับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อีกทั้งยังทำให้สถาบันเห็นช่องว่างสำหรับการปรับปรุงพัฒนา (Gap for improvement) เพื่อยกระดับสมรรถนะและคุณภาพให้สูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง นอกจากนี้การจัดอันดับมหาวิทยาลัยยังเป็นเสมือนประตูแห่งโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ ความร่วมมือ และแหล่งทุน ระดับนานาชาติ ที่สถาบันอาจนำมาต่อยอด สร้างมูลค่า และคุณค่าในการดำเนินพันธกิจด้านวิชาการ การวิจัย และการบริหารจัดการ อีกด้วย

สถาบันอุดมศึกษาไทยกับการก้าวสู่การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก

สำหรับประเทศไทยนั้น กระแสการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกเริ่มปรากฏเด่นชัดอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะยังไม่บังคับให้สถาบันอุดมศึกษาต้องเข้าร่วมการจัดอันดับ แต่หากสถาบันฯ ประสงค์เข้ารับการจัดอันดับ ก็ย่อมทำได้ตามความสมัครใจ ทั้งนี้ Rhein & Nanni (2023) กล่าวว่า การจัดอันดับมหาวิทยาลัยนั้นเป็นเกมที่มีราคาค่างวดที่สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องแลกเพื่อพิชิตชัยชนะแห่งเป้าหมายนี้ เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น งบประมาณ ชื่อเสียง ผลงานวิจัย จำนวนบุคลากรและนักศึกษาต่างชาติ ฯลฯ แต่สถานการณ์ปัจจุบัน ดูราวกับว่า สถาบันอุดมศึกษาไม่อาจหลบหนีออกจากเกมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกได้ トラบใดที่ผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศ และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษายังนำการจัดอันดับมาเป็นตัวชี้วัด และระดับความเข้มข้นยิ่งเพิ่มขึ้นเมื่อตัวชี้วัดเหล่านั้นถูกผูกโยงกับการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี ดังนั้นหากสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีจุดหมายในการติดอันดับมหาวิทยาลัยโลก ผู้นำสถาบันควรพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ประกอบกับการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่คาดหวัง ดังรายละเอียดตามข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1. ศึกษาลักษณะของเกณฑ์การประเมิน

สืบเนื่องจากความแตกต่างและหลากหลายของเกณฑ์ รวมถึงสัดส่วนคะแนนของการประเมินที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงานจัดอันดับกำหนดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระดับปฐม มัธยม หรือสถาบันอุดมศึกษาต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจกับระบบ และเกณฑ์การประเมินของแต่ละหน่วยงานจัดอันดับที่สนใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของเกณฑ์ฯ ในด้านความเที่ยงตรง ความคงเส้นคงวา ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเชื่อถือได้ และความเป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) กล่าวถึง เกณฑ์การให้คะแนน : เครื่องมือสำหรับครูเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เที่ยงและยุติธรรม ไว้ว่า การปฏิบัติงานหรือผลงานของนักเรียน สามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม, แบบวิเคราะห์, แบบทั่วไป, และแบบเจาะจง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการประเมินและการปรับปรุงการทำงานด้วยตนเองของนักเรียน การพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนต้องเน้นคุณภาพและการนำไปใช้งานจริง ครูต้องดำเนินการอย่างระบบ ร่วมกับเพื่อนครูหรือนักเรียน สื่อสารเพื่อเข้าใจนักเรียน ใช้ข้อมูลไปในทางที่ถูกต้อง และปรับปรุงเกณฑ์ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนและการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู การรีวิวและปรับปรุงเกณฑ์การให้คะแนนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างแท้จริงและต่อเนื่องตามปกติในครูและนักเรียน และการประเมินเป็นการประเมินที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับบริบท ผลการดำเนินงาน และทิศทางการพัฒนาของสถาบัน เพื่อมิให้การเข้าร่วมการจัดอันดับเป็นการเพิ่มภาระให้กับสถาบัน โดยอาจพิจารณาการจัดอันดับตามสาขาวิชาที่เปิดสอน และ/หรือมีความเป็นเลิศในศาสตร์วิชานั้นก่อน เพื่อลดกระแสความกดดัน การต่อต้าน และสามารถนำพามหาวิทยาลัยไทยไปสู่โอกาสและสิทธิประโยชน์จากการเป็นส่วนหนึ่งของเวทีระดับสากล

2. พัฒนาศักยภาพมนุษย์

นอกจากการพัฒนาและแสวงหาทรัพยากรมนุษย์ที่ทักษะด้านการวิจัยและสามารถผลิตผลงานทางวิชาการออกเผยแพร่ในระดับสากลแล้วนั้น ความพร้อมด้านการใช้ภาษาอังกฤษนับว่ามีความสำคัญยิ่งด้วยเหตุผลหลักสองประการคือ 1) หน่วยงานจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกนั้นเป็นหน่วยงานต่างประเทศที่มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารและนำเสนอข้อมูล และ 2) หน่วยงานเหล่านั้นใช้ฐานข้อมูลวารสารระดับนานาชาติเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำหรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ดังนั้น บุคลากรผู้รับผิดชอบการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกของสถาบัน ต้องมีสมรรถนะภาษาอังกฤษในระดับดีถึงดีมาก เพื่อให้การดำเนินงานราบรื่นและบรรลุผลตามที่กำหนด เพราะสามารถทำความเข้าใจในเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดอันดับ รวมถึงเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างถ่องแท้ เช่นเดียวกับอาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ต้องสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี เพราะมีความจำเป็นต่อการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับของวารสารในฐานข้อมูลนานาชาติที่หน่วยงานจัดอันดับใช้อ้างอิง (จรรุญ จันทลักษณ์, 2563)

3. เร่งผลิตผลงานทางวิชาการ

เนื่องจากสัดส่วนการประเมินของหน่วยงานจัดอันดับให้ความสำคัญกับการวิจัยเป็นอย่างมาก (Laura, 2023) สถาบันอุดมศึกษาควรเร่งยกระดับปริมาณและคุณภาพงานวิจัยให้เพิ่มขึ้น เพราะถือเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพทางวิชาการและสร้างชื่อเสียงให้แก่สถาบัน และเป็นเครื่องมือเพิ่มรายได้จากภาคอุตสาหกรรมด้วย ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยต้องมีการควบคุม มิให้การเร่งผลิตผลงานวิจัยเป็นอาวุธทำลายความน่าเชื่อถือของระบบอุดมศึกษาไทย กระตุ้นเร้าให้อาจารย์และนักวิจัยทำผิดจริยธรรมการวิจัย เช่น การคัดลอกหรือการซื้อผลงานทางวิชา ดังเช่นที่ผ่านมา

4. จัดตั้งหน่วยงานขับเคลื่อนการดำเนินงาน

นอกจากการกำหนดหน่วยงานจัดอันดับเป้าหมายและการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์เข้าร่วมการจัดอันดับควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางหรือคณะทำงานเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ ซึ่งจะส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล จัดเก็บ เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร พร้อมจัดทำฐานข้อมูลให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย (พงศักดิ์ รุ่งสง, 2563)

5. ระบบจัดเก็บข้อมูล

ระบบจัดเก็บข้อมูลที่เอื้อต่อการค้นหาและติดตามผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบสถานะและประเมินความเป็นไปได้ของการจัดอันดับ รวมถึงรับทราบช่องว่างสำหรับการพัฒนา เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาที่ต้องเข้าร่วมการจัดอันดับควรให้ความสำคัญและลงทุน เพราะระบบจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวจะช่วยลดภาระงานให้บุคลากรและผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ เช่น ระบบจัดเก็บข้อมูลการศึกษา บริการที่ดีเหล่านี้รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนต่าง ๆ และบริการออนไลน์ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การดูแลความสะดวกสบายในการเรียนรู้ผ่านการให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีและบริการตัวออนไลน์

(Sharma, 2005) พบว่า การช่วยเหลือในการเรียนรู้ผ่านแหล่งข้อมูลออนไลน์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนให้มีบทบาทสำคัญและมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียน ระบบบริการและการจัดเก็บข้อมูลที่สนับสนุนความต้องการของนักเรียนในด้านนี้สามารถทำให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น และหากระบบยังมีข้อมูลตามตัวชี้วัดของการจัดอันดับมากเท่าไรการทำงานจะยิ่งสะดวกและคล่องตัวมากขึ้นเท่านั้น

6. ระบบวิเคราะห์ข้อมูล

Pandey & Pandey (2015) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การศึกษาเนื้อหาที่ถูกจัดระเบียบเพื่อการค้นหาข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ โดยข้อมูลที่ศึกษาจะถูกสำรวจในหลากหลายแง่มุมเพื่อสำรวจข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นสำหรับการพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินด้วยเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก และรักษาหรือเพิ่มอันดับขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยควรนำข้อมูลที่มีอยู่ในระบบจัดเก็บข้อมูลมาใช้ให้เต็มประสิทธิภาพ รวมถึงวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มในอนาคต เพื่อค้นหาโอกาสในการพัฒนาและต่อยอด (Gap for Improvement) และนำมาวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดขั้นตอนและขอบเขตการทำงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

บทสรุป

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก (World University Rankings) เข้ามามีบทบาทสำคัญในอุดมศึกษาไทย มันเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ แต่ความหลากหลายของเกณฑ์ สัดส่วน และระบบการประเมินที่แตกต่างกันของหน่วยงานจัดอันดับ อาจทำให้สถาบันอุดมศึกษาพบความยากลำบากในการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน และเสี่ยงที่จะสูญเสียความน่าเชื่อถือ ทำให้สับสนและอาจส่งผลให้ทำตามกระแสสังคม ปรับตามเกณฑ์การประเมินและเงื่อนไขที่หน่วยงานจัดอันดับกำหนดขึ้น และแม้ว่ายังคงมีผู้มองุมและสามารถถามว่า การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกเป็นสิ่งลวงตาหรือไม่ ประโยชน์ที่แท้จริงของการจัดอันดับคืออะไร การจัดอันดับอาจก่อให้เกิดความกดดันในบุคลากรทางการศึกษา แต่ความนิยมในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกยังคงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความสนใจจากผู้กำหนดนโยบายระดับสถาบันและระดับประเทศ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยยากจะ อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยเป็นเสริมสิทธิของสถาบันอุดมศึกษา และควรได้รับการพิจารณาอิงกับพันธกิจหลักของสถาบันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเลือกหรือปฏิเสธการดำเนินงานเพื่อการจัดอันดับควรสืบเสาะตามความสมัครใจของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารควรมีกลวิธีในการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั่นคือขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้ นโยบายที่ถูกกำหนดมีผลตามวัตถุประสงค์และค่านิยมที่เราตั้งไว้ นั่นแปลลงความตั้งใจเป็นการกระทำจริง นโยบายที่ถูกเลือกในกระบวนการนี้อาจเป็นกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือประกาศกระทรวง ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Dunn, 2018)

นอกจากนี้ ยังมีกระบวนการแปลงนโยบายเป็นแผนหรือโครงการที่ชัดเจนเพื่อนำสู่การปฏิบัติ (Adams, Kee & Lin, 2001, อ้างอิงจาก Viennet & Pont, 2017) โดยที่แผนหรือโครงการเหล่านี้ช่วยให้การนำนโยบายเป็นความจริงได้ดียิ่งขึ้นและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานที่ต้องทำต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรูญ จันทลักษณ์. (2563). อ่านมาแล้ว “Rankings not be – all, end – all for Thai unis”. *วารสารวิชาการราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์*, 2(4), 72-74.
- พงศ์ดี รุ่งสง. (2564). *สถาบันสร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. ในรายงานการประชุม แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนความสัมพันธ์กับเครือข่าย ระยะ 5 ปี(2560-2564) และประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564, วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2563, ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ, หน้า 7-12.
- พิมพ์พร ศรีสวัสดิ์. (2563). การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติและกลยุทธ์การปรับตัวของมหาวิทยาลัยไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 15(2), 1-12.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562). เกณฑ์การให้คะแนน: เครื่องมือสำหรับครูเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เที่ยงและยุติธรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 12(1), 1-16.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2560). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 29). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2544). การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชียปี 2540-2542. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 14(3), 335-350.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวัฒน์ ศิริรินทร์. (2552). *MBA handbook*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: ซี แอนด์ เอ็น.
- ไพลิน กิตติเสรีชัย. (2565). *โลกาภิวัตน์มาตรฐานการศึกษา: กรณีศึกษาการวัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก*. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(2), 231-277.
- Academic Ranking of World University. (2023). *2022 Academic ranking of world universities*. Retrieved on March 3, 2023, from <https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2022>
- Bengoetxea, E. & Buela-Casal, G. (2013). The new multidimensional and user-driven higher education ranking concept of the European Union. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 13(1), 67–73.
- Dunn, W. N. (2018). *Policy analysis: An integrated approach*. (6th ed.). New York: Third Avenue
- Gronlund, N. E.; & Linn, R. L. (1990). *Measurement and Evaluation in Teaching*. (6th ed.). New York: Macmillan.

- Hazelkorn, E., Loukkola, T. & Zhang, T. (2014). *Rankings in institutional strategies and processes: impact or illusion?*. European University Association.
- Jajo, N. & Harrison, J. (2014). World university ranking systems: an alternative approach using partial least squares path modelling. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 36(5), 471-482.
- Lumby, J. & Fskett, N. (2016). Internationalization and Culture in higher education. *Educational Management Administration & Leadership*, 44(1), 1-17.
- Laura, L. (2023). *QS World University Rankings methodology: using rankings to start your university search*. Retrieved on March 5, 2023, from <https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings/methodology>
- Pavel, A. (2015). Global university ranking-a comparative analysis. *Procedia Economics and Finance*, 26, 54-63
- Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitions*. New York: Free Press.
- Pandey, P., & Pandey, M. M. (2015). *Research methodology: tools and techniques*. Romania: Bridge Center.
- QS Top Universities. (2023). *University Rankings*. Retrieved on February 15, 2023, from https://www.topuniversities.com/university-rankings?qs_qp=topnav
- Rhein, D. & Nanni, A. (2023). The impact of global university rankings on universities in Thailand: don't hate the player, hate the game. *Globalisation, Society and Education*, 21(1), 55-65.
- Sharma, R. C. (2005). Open learning in India: Evolution, diversification and reaching out. *pen Learning*, 20(3), 227-241.
- Times Higher Education. (2023). *World university rankings*. Retrieved on February 15, 2023, from <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>
- Viennet, R., & Pont, B. (2017). *Education policy implementation: A literature review and proposed framework OECD*. Education Working Paper No. 162.